

การเปิดรับสื่อมวลชนทางค่านอาหารและโภชนาการ : ศึกษาความสำคัญจากการ
เปิดรับข่าวสารของแม่ที่นำบุตรมารับบริการจากแผนกกุมารเวชศาสตร์ของ
โรงพยาบาลรามารวมถึง โรงพยาบาลรามาธิบดี และศูนย์บริการสาธารณสุข 2-

นางสาววันทนา ชาญวณิชวงศ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาโท สาขาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2525

ISBN 974-561-059-3

007650

i 15254720

MASS MEDIA EXPOSURE TO FOOD AND NUTRITION INFORMATION : A STUDY
OF THE INFORMATION CONSCIOUSNESS OF THE MOTHERS WHO BRING THEIR
CHILDREN TO PEDIATRIC CLINIC SERVICE AT RAMATHIBODI HOSPITAL,
PHAYATHAI HOSPITAL AND THE HEALTH SERVICE CENTRE II.

Miss Vanthana Chanvanichvong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

ISBN 974-561-059-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเปิดรับสื่อมวลชนทางร้านอาหารและโภชนาการ : ศึกษาความสำนึก
จากการเปิดรับข่าวสารของแม่ทัพบุตรมาช่วยบริการจากแผนกกุมาร-
เวชศาสตร์ ของโรงพยาบาลรามารินทร์ โรงพยาบาลพญาไท และ
ศูนย์บริการสาธารณสุข 2

โดย

นางสาววันทนา วิชาญนรินทร์

ภาควิชา

การประชาสัมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จาระไน แกลโกศล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... *สุพรรณิภา นนาค* .....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิภา นนาค)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *อรุณรัตน์ วิชาญนรินทร์* ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณรัตน์ วิชาญนรินทร์)

..... *ประจักษ์ วิชาญนรินทร์* ..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ บำรุงสุข สีหอำไพ)

..... *จาระไน แกลโกศล* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จาระไน แกลโกศล)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การเปิดรับสื่อมวลชนทางค่านอาหารและโภชนาการ : ศึกษาความสำนึก
 จากการเปิดรับข่าวสารของแม่ที่นำบุตรมารับบริการจากแผนกกุมาร-
 เวชศาสตร์ของโรงพยาบาลรามารินทร์ โรงพยาบาลพญาไท และศูนย์-
 บริการสาธารณสุข 2

ชื่อนิสิต   นางสาววันทนา ชาญวนิชวงศ์

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จาระไน แกลโกศล

ภาควิชา   การประชาสัมพันธ์

ปีการศึกษา   2524

บทคัดย่อ

ปัญหาโภชนาการนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศให้ดีขึ้น อันเป็นการช่วยพัฒนาประเทศโดยทางอ้อม การแก้ปัญหาอย่างหนึ่งคือ การให้ความรู้ทางค่านอาหารและโภชนาการแก่ประชาชนให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำมาปฏิบัติหรือช่วยแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งในการให้ความรู้นี้อาจเป็นแบบทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ เช่น การให้ความรู้โดยผ่านสื่อมวลชน สถาบันการศึกษาหรือเจ้าหน้าที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับค่าน เป็นต้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความสำนึกจากการเปิดรับสื่อมวลชนทางค่านอาหารและโภชนาการของแม่ที่นำบุตรมารับบริการจากแผนกกุมารเวชศาสตร์ของโรงพยาบาลรามารินทร์ โรงพยาบาลพญาไท และศูนย์บริการสาธารณสุข 2 .

มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสำนึกทางค่านอาหารและโภชนาการ อันได้แก่ความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติทางค่านอาหารและโภชนาการ

- 2. เพื่อศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับสื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการ
- 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสำนึกกับพฤติกรรม การเปิดรับ

สื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือแม่ที่นำบุตรมารับบริการจากแผนกกุมารของโรงพยาบาล รามาธิบดี โรงพยาบาลพญาไท และศูนย์บริการสาธารณสุข 2 จำนวน 300 คน ที่เลือกมา โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา จากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์กลุ่มแม่เป็นตัวอย่างตามแบบสอบถาม ที่ได้ออกขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือร้อยละ ค่าความแปรปรวน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ในการศึกษามีสมมติฐานหลักในการวิจัย 3 ข้อคือ

- 1. แม่ที่มีอายุ การศึกษา รายได้และอาชีพต่างกัน มีความสำนึกทางคานอาหาร และโภชนาการแตกต่างกัน
- 2. แม่ที่มีอายุ การศึกษา รายได้และอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรม การเปิดรับ สื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการแตกต่างกัน
- 3. ความสำนึกทางคานอาหารและโภชนาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการ เปิดรับสื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า สมมติฐานหลักทั้ง 3 ข้อ และสมมติฐานย่อยอื่นทุกข้อเป็นที่ยอมรับทั้งหมด

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบว่าระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อความสำนึกและการ เปิดรับสื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการ คือแม่ที่มีการศึกษาที่สูงกว่า มีความสำนึก และการ เปิดรับสื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการสูงกว่าแม่ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า ในกรณีรายได้ก็เช่นเดียวกัน พบว่า แม่ที่มีรายได้สูง มีความสำนึกและการเปิดรับสื่อมวลชน ทางคานอาหารและโภชนาการสูง และเมื่อรายได้ต่ำ ความสำนึกและการเปิดรับสื่อมวลชน ทางคานอาหารและโภชนาการต่ำลงด้วย

Thesis Title   **Mass Media Exposure to Food and Nutrition Information:
A Study of the Information Consciousness of the
Mothers Who Bring Their Children to Pediatric Clinic
Service at Ramathibodi Hospital, Phayathai Hospital
and The Health Service Centre II**

Name   **Miss Vanthana Chanvanichvong**

Thesis Advisor   **Assistant Professor Jaranai Glaagosel**

Department   **Public Relations**

Academic Year   **1981**

ABSTRACT

Nutrition problem is an important national problem that need to be hurriedly solved through the cooperation of the people who are involved. Such solution helps to improve life quality of Thai population which can be counted as part of national development. One method to solve the problem is to provide nutrition knowledge to citizen to enable them to understand and instrumentally utilize it in daily life. Giving food and nutrition information to citizen can be done either formally or informally through media, education institution and change agent.

This research aims at finding the consciousness as created through mass media exposure on food and nutrition information of the mothers who bring their children to pediatric clinic service at Ramathibodi hospital, Phayathai hospital and The Health Service Centre II.

The main objectives of the study are

1. To find out the consciousness on food and nutrition which includes knowledge, understanding and attitude on food and nutrition information.
2. To find out the mass media exposure behavior on food and nutrition information.
3. To find out the correlation between the consciousness and the mass media exposure behavior on food and nutrition information.

The sample group of the study is 300 mothers who bring their children to pediatric clinic service at Ramathibodi hospital, Phayathai hospital and The Health Service Centre II. The subjects were selected through the simple random sampling technique. Each of the selected subjects was interviewed following a pre-arranged questionnaire. The statistics used for analysis include percentage, analysis of variance and Pearson's product moment correlation coefficient.

The hypotheses of the study are as follows,

1. The mothers of different ages, educations, incomes and professions have different consciousness on food and nutrition information.
2. The mothers of different ages, educations, incomes and professions have different mass media exposure behavior on food and nutrition information.

3. The consciousness of the mothers and the mass media exposure behavior on food and nutrition information are positively correlated.

From the analysis, all of the hypotheses are accepted.

Besides, the acquired results also prove that the levels of education yields different effects to the consciousness and the mass media exposure behavior. The result of the study points to the trend that the mothers who have higher education usually have higher consciousness and higher exposure to food and nutrition information than the mothers who have lower education. The same trend is also found in the case of income where the mothers who have higher incomes usually have high consciousness and higher exposure, whereas, the mothers of lower incomes usually have lower consciousness and lower exposure.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมประกาศ

ในการวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ นายแพทย์อารี วัลยะเสวี ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยโภชนาการ และศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสาคร ธนนิคต ผู้อำนวยการศูนย์วิจัย คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งท่านทั้งสองเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้วิจัยที่ได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุน การศึกษาต่อ รวมทั้งให้คำแนะนำและความคิดเห็นบางประการในการทำวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จาระโน แกลโกศล อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้ความช่วยเหลือ อย่างยิ่ง นับตั้งแต่ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และขอแนะนำต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นพิเศษไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ปิลันธน์โอวาท และศาสตราจารย์ บำรุงสุข สีหอำไพ ที่ได้สละเวลาเป็นประธานกรรมการ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณ ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำานสติ รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ วิรัชศิษฐ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาในเรื่องอาหาร และโภชนาการ

นอกจากนี้ ผู้ที่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือคนคว้า เอกสาร ตำรา และข้อมูลต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องในทางคานนิเทศศาสตร์และโภชนศาสตร์ อย่างมาก คือคุณชวนะ ภวภานันท์ ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้และขอขอบคุณ คุณพัชนี เขยจรรยา ที่ได้ช่วยเหลือ ในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอขอบคุณแผนกกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี โรงพยาบาลพญาไท และผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข 2 ที่ได้ให้ความร่วมมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

วันทนา ชำญวนิษฐางค์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ณ
รายการตารางประกอบ	ฐ
บทที่	
1, บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	14
ขอบเขตของงาน	14
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	15
คำจำกัดความของการวิจัย	15
สมมติฐานของการวิจัย	16
2, ทฤษฎี แนวความคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
คำจำกัดความของการเรียนรู้	19
กระบวนการเรียนรู้	23
ความหมายของทัศนคติ	33
ความสำนึก	41
ความหมายและคำจำกัดความของการเปิดรับสื่อมวลชน	50
ผลงานที่เกี่ยวข้องของทางคานความรู้ และความเข้าใจทางคานอาหาร และโภชนาการ	60

ผลงานที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติทางค่านิยมและโภชนาการ	64
ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับสื่อมวลชนทางค่านิยมและโภชนาการ	68
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	73
ตัวแปรที่ทำการศึกษา	73
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	74
การทดสอบแบบสอบถาม	76
การเก็บรวบรวมข้อมูล	77
การวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูล	77
เกณฑ์การให้คะแนน	79
การรายงานผลการวิจัย	82
ผลการวิจัย	83
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป	84
ตอนที่ 2 ความสำนึกทางค่านิยมและโภชนาการ	84
ตอนที่ 3 การเปิดรับสื่อมวลชนทางค่านิยมและโภชนาการ	85
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความสำนึกทางค่านิยม และโภชนาการ	87
ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการเปิดรับสื่อมวลชน ทางค่านิยมและโภชนาการ	91
ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างความสำนึกกับการเปิดรับสื่อมวลชน ทางค่านิยมและโภชนาการ	92

บทที่

๕๐

หน้า

5 บทสรุป	93
สรุปผลการวิจัย	93
ข้อเสนอแนะ	98
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	112
ประวัติการศึกษา	171

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	การกระจายของอายุ การศึกษา รายได้ และอาชีพ	113
2	จำนวนและร้อยละของระดับความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับ อาหารทารกและเด็ก	114
3	จำนวนและร้อยละของระดับความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับ อาหารและโภชนาการของหญิงขณะตั้งครรภ์และหลังคลอด	115
4	จำนวนและร้อยละของระดับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับพื้นฐานทาง ด้านอาหารและโภชนาการ	116
5	สรุปจำนวนและร้อยละของระดับความรู้ ความเข้าใจ ทางด้านอาหาร และโภชนาการ	117
6	จำนวนและร้อยละของทัศนคติ ความเชื่อ และความรู้สึเกี่ยวกับอาหาร และโภชนาการของหญิงมีครรภ์และหลังคลอด	117
7	จำนวนและร้อยละของทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องอาหาร ทารกและเด็ก	118
8	จำนวนและร้อยละของทัศนคติในสัปดาห์บริโภคอาหาร ความเชื่อเรื่อง การรับประทานอาหาร	120
9	สรุปจำนวนและร้อยละของระดับทัศนคติทางด้านอาหารและโภชนาการ...	121
10	สรุปจำนวนและร้อยละของระดับความสำนึกทางด้านอาหารและโภชนาการ	121
11	จำนวนและร้อยละของการมีหรือเป็นเจ้าของสื่อ	122

12	จำนวนและร้อยละของความบ่อยในการเปิดรับสื่อมวลชน แยกตามประเภทของสื่อ	123
13	จำนวนและร้อยละของความบ่อยในการเปิดรับสื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการ	124
14	จำนวนและร้อยละของการเปิดรับสื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการ แยกตามประเภทของสื่อ	124
15	จำนวนและร้อยละของการนำข่าวสารทางคานอาหารและโภชนาการที่ได้จากการเปิดรับสื่อมวลชนมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	125
16	จำนวนและร้อยละของการพูดหรืออภิปราย ในเรื่องเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการกับบุคคลอื่น	125
17	จำนวนและร้อยละของการแสดงความคิดเห็น ในเรื่องเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการผ่านสื่อมวลชน	126
18	สรุปจำนวนและร้อยละของการเปิดรับสื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการ	126
19	ความสัมพันธ์ของอายุกับความรู้ ความเข้าใจทางคานอาหารและโภชนาการ	127
20	ความแตกต่างในคานความแปรปรวนของอายุ ความรู้ ความเข้าใจ ทางคานอาหารและโภชนาการ	128
21	ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับความรู้ ความเข้าใจ ทางคานอาหารและโภชนาการ	129
22	ความแตกต่างในคานความแปรปรวนของการศึกษา และความรู้ ความเข้าใจ ทางคานอาหารและโภชนาการ	130

23	ความสัมพันธ์ของรายได้กับความรู้ ความเข้าใจ ทางด้านอาหารและโภชนาการ	131
24	ความแตกต่างในด้านความแปรปรวนของรายได้ และความรู้ ความเข้าใจ ทางด้านอาหารและโภชนาการ	132
25	ความสัมพันธ์ของอาชีพกับความรู้ ความเข้าใจ ทางด้านอาหารและโภชนาการ	133
26	ความแตกต่างในด้านความแปรปรวนของอาชีพ และความรู้ ความเข้าใจ ทางด้านอาหารและโภชนาการ	134
27	ความสัมพันธ์ของอายุกับทัศนคติ ทางด้านอาหารและโภชนาการ	135
28	ความแตกต่างในด้านความแปรปรวนของอายุ และทัศนคติทางด้านอาหารและโภชนาการ	136
29	ความสัมพันธ์ของการศึกษากับทัศนคติ ทางด้านอาหารและโภชนาการ ...	137
30	ความแตกต่างในด้านความแปรปรวนของการศึกษา และทัศนคติทางด้านอาหารและโภชนาการ	138
31	ความสัมพันธ์ของรายได้กับทัศนคติ ทางด้านอาหารและโภชนาการ	139
32	ความแตกต่างในด้านความแปรปรวนของรายได้ และทัศนคติทางด้านอาหารและโภชนาการ	140
33	ความสัมพันธ์ของอาชีพกับทัศนคติทางด้านอาหารและโภชนาการ	141
34	ความแตกต่างในด้านความแปรปรวนของอาชีพ และทัศนคติทางด้านอาหารและโภชนาการ	142

35	ความสัมพันธ์ของกลุ่มอายุต่าง ๆ กับความสำนึกทางค่านอาหารและ โภชนาการ	143
36	ความแตกต่างในค่านความแปรปรวนของอายุ และความสำนึกทางค่าน อาหารและโภชนาการ	144
37	ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับความสำนึกทางค่านอาหารและ โภชนาการ	145
38	ความแตกต่างในค่านความแปรปรวนของการศึกษา และความสำนึก ทางค่านอาหารและโภชนาการ	146
39	ความสัมพันธ์ของระดับรายได้กับความสำนึกทางค่านอาหารและโภชนาการ	147
40	ความแตกต่างในค่านความแปรปรวนของรายได้ และความสำนึกทางค่าน อาหารและโภชนาการ	148
41	ความสัมพันธ์ของอาชีพกับความสำนึกทางค่านอาหารและโภชนาการ ...	149
42	ความแตกต่างในค่านความแปรปรวนของอาชีพ และความสำนึกทางค่าน อาหารและโภชนาการ	150
43	ความสัมพันธ์ของอายุกับการเปิดรับสื่อมวลชนทางค่านอาหารและ โภชนาการ	151
44	ความแตกต่างในค่านความแปรปรวนของอายุ และการเปิดรับสื่อมวลชน ทางค่านอาหารและโภชนาการ	152
45	ความสัมพันธ์ของการศึกษากับการเปิดรับสื่อมวลชนทางค่านอาหารและ โภชนาการ	153

46	ความแตกต่างในด้านความแปรปรวนของการศึกษา และการเปิดรับ สื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการ	154
47	ความสัมพันธ์ของรายได้กับการเปิดรับสื่อมวลชนทางคานอาหารและ โภชนาการ	155
48	ความแตกต่างในด้านความแปรปรวนของรายได้ และการเปิดรับ สื่อมวลชนทางคานอาหารและโภชนาการ	156
49	ความสัมพันธ์ของอาชีพกับการ เปิดรับสื่อมวลชนทางคานอาหารและ โภชนาการ	157
50	ความแตกต่างในด้านความแปรปรวนของอาชีพ และการเปิดรับสื่อมวลชน ทางคานอาหารและโภชนาการ	158